

TRADITIONAL CHINESE CULTURE IN JIN YONG'S MARTIAL ARTS NOVELS – THE PROCESS OF RECEPTION AND REFLECTION**Nguyen Thi Cam Anh***TNU - University of Education*

ARTICLE INFO		ABSTRACT
Received:	17/10/2024	Jin Yong (1924 – 2018) is considered one of the most influential writers in the history of contemporary Chinese literature. The depth of cultural and historical value is a prominent feature that creates the unique appeal and charm of the martial arts novels written by Jin Yong. So, how is traditional Chinese culture represented in the martial arts novels of Jin Yong? This issue is clarified in the content of the article. To address the issue, we employ the method of synthesis analysis and the interdisciplinary research method. The synthesis analysis method helps to elucidate the process by which Jin Yong absorbs and reflects on traditional culture. The interdisciplinary research method supports exploring the works from various perspectives social, philosophical, religious, historical, etc. to highlight the depth, subtlety, and the talent of Jin Yong in crafting a world of martial arts that is both captivating and deeply philosophical. From this, the article aims to offer a perspective on the spiritual and cultural values brought by Jin Yong and his works.
Revised:	17/12/2024	
Published:	17/12/2024	
KEYWORDS		
Chinese literature		
Contemporary literature		
Jin Yong		
Martial arts novels		
Traditional Chinese culture		

VĂN HÓA TRUYỀN THỐNG TRUNG HOA TRONG TIỂU THUYẾT VÕ HIỆP CỦA KIM DUNG – QUÁ TRÌNH TIẾP NHẬN VÀ PHẢN TƯ**Nguyễn Thị Cẩm Anh***Trường Đại học Sư phạm – ĐH Thái Nguyên*

THÔNG TIN BÀI BÁO	TÓM TẮT
Ngày nhận bài: 17/10/2024	Kim Dung (1924 – 2018) được đánh giá là một trong những nhà văn có sức ảnh hưởng lớn nhất trong lịch sử văn học đương đại Trung Quốc. Chiều sâu của giá trị văn hóa, lịch sử chính là điểm nổi bật, tạo nên màu sắc và sức hút riêng cho tiểu thuyết võ hiệp Kim Dung. Vậy văn hóa truyền thống Trung Hoa được thể hiện thế nào trong tiểu thuyết võ hiệp Kim Dung? Vấn đề này được làm rõ trong nội dung của bài viết. Để giải quyết vấn đề, chúng tôi sử dụng phương pháp phân tích tổng hợp và phương pháp nghiên cứu liên ngành. Phương pháp phân tích tổng hợp giúp làm sáng tỏ quá trình tiếp thu cũng như phản tư của Kim Dung về văn hóa truyền thống. Phương pháp nghiên cứu liên ngành hỗ trợ khai thác tác phẩm từ nhiều góc độ xã hội, triết học, tôn giáo, lịch sử, v.v. để thấy được sự sâu sắc, tinh tế cũng như tài năng của Kim Dung khi tạo dựng thế giới võ hiệp vừa hấp dẫn vừa đậm tính triết học. Từ đó, bài viết mong muốn góp thêm một điểm nhìn về giá trị tinh thần và văn hóa mà Kim Dung cùng tác phẩm của ông mang lại.
Ngày hoàn thiện: 17/12/2024	
Ngày đăng: 17/12/2024	
TỪ KHÓA	
Văn học Trung Quốc	
Văn học đương đại	
Kim Dung	
Tiểu thuyết võ hiệp	
Văn hóa truyền thống Trung Hoa	

DOI: <https://doi.org/10.34238/tnu-jst.11349>Email: anhntc@tnue.edu.vn<http://jst.tnu.edu.vn>

225

Email: jst@tnu.edu.vn

1. Giới thiệu

Kim Dung (1924 – 2018) được đánh giá là một trong những nhà văn có sức ảnh hưởng lớn nhất trong lịch sử văn học đương đại Trung Quốc. Tiểu thuyết võ hiệp Kim Dung “*không giống với bất kì một tác phẩm văn học kinh điển nào*” [1], mang “*tính kế thừa những người đi trước, đồng thời mở đường cho người sau, là tập đại thành tiểu thuyết võ hiệp và tiểu thuyết truyền thống Trung Quốc*” [2, tr. 29]. Trong quá trình sáng tác, Kim Dung luôn có ý thức kết hợp giữa cổ điển và hiện đại, giữa phương Đông và phương Tây, đồng thời dung nạp vào tác phẩm của mình hàm lượng lớn các kiến thức về văn hóa, lịch sử, y học, tâm lí, võ thuật, v.v. Vì vậy, ông không chỉ được gọi là một học giả viết văn, mà còn là nhà văn có công trong việc đưa tiểu thuyết võ hiệp - một thể loại từng bị coi là “*cận văn học*” trở thành một hiện tượng đặc sắc, có sức lan tỏa vô cùng lớn của văn học Trung Quốc. Tiểu thuyết võ hiệp của Kim Dung không chỉ phổ biến ở Hồng Kông, Đài Loan, Trung Quốc mà còn được dịch thuật và giới thiệu rộng rãi đến độc giả toàn thế giới.

Ở Việt Nam, tiểu thuyết võ hiệp của Kim Dung được dịch thuật và giới thiệu từ khoảng những năm 50 của thế kỉ XX, cho đến nay, vẫn luôn là đối tượng đón đợi của bạn đọc cũng như các nhà nghiên cứu nhiều thế hệ. Đặc biệt, từ những năm 2000, sau làn sóng dịch lại tiểu thuyết Kim Dung, vấn đề nghiên cứu về hiện tượng văn học này cũng được quan tâm nhiều hơn. Các nhà nghiên cứu Việt Nam đã đứng trên quan điểm phê bình mới, đánh giá và ghi nhận những đóng góp của Kim Dung trên các phương diện: sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa cao nhã – đại chúng, nghệ thuật xây dựng tình huống hấp dẫn, tạo dựng nhân vật sinh động, ngôn ngữ nghệ thuật đặc sắc, vấn đề tiếp nhận cũng như ảnh hưởng của Kim Dung ở Việt Nam, v.v. [3] – [8]. Khi tìm hiểu về Kim Dung, không khó để nhận thấy chiều sâu của giá trị văn hóa và lịch sử chính là điểm nổi bật, tạo nên màu sắc riêng trong thế giới văn chương của Kim Dung. “*Tiểu thuyết Kim Dung là pho bách khoa thư về văn hóa Trung Hoa. Người nghiên cứu tiểu thuyết Kim Dung tìm thấy trong sáng tác của ông các chi tiết liên quan đến phong tục, tập quán, tín ngưỡng dân gian, y học cổ truyền, cảm kỳ thi họa, các triết thuyết thiên học, Lão giáo và nhất là đạo Khổng*” [9, tr. 7]. Ở Trung Quốc, các nhà nghiên cứu cũng đã tìm hiểu yếu tố văn hóa trong tiểu thuyết Kim Dung từ nhiều khía cạnh khác nhau như văn hóa trà, cờ vây, võ thuật, v.v. hoặc đánh giá văn hóa từ góc nhìn nghệ thuật, thi pháp học, v.v. [10] – [13]. Giáo sư Nghiêm Gia Viêm trong chuyên luận “*Kim Dung tiểu thuyết luận*” cũng từng khẳng định: “*Chưa từng thấy loại văn học đại chúng nào chứa đựng nội hàm văn hóa truyền thống phong phú đến như vậy... Tiểu thuyết võ hiệp của Kim Dung thật sự xứng đáng là tiểu thuyết văn hóa...*” [14, tr.213]. Trong đó, Nho giáo – Đạo giáo – Phật giáo là những tư tưởng thẩm nhuần trong từng trang viết của Kim Dung. Điều này cũng đã được nhà nghiên cứu Hán Tế Dương đề cập tới trong công trình “*Bàn về chức năng nghệ thuật của các yếu tố văn hóa truyền thống trong tiểu thuyết võ hiệp của Kim Dung*” [15]. Tại đây, nhà nghiên cứu từ góc nhìn tôn giáo đã nhìn nhận yếu tố Nho – Đạo – Phật qua những tình tiết cụ thể trong tiểu thuyết võ hiệp của Kim Dung. Tuy nhiên, công trình này chưa nhấn mạnh đến năng lực tiếp nhận, lồng ghép những tư tưởng văn hóa truyền thống từ góc nhìn hiện đại, tinh táo, thể hiện rõ tình thần kế thừa có chọn lọc và phê phán của Kim Dung, từ đó tạo nên tính hiện đại sâu sắc trong tác phẩm của ông. Vì vậy, trong phạm vi bài viết, chúng tôi tập trung phân tích quá trình tiếp nhận cũng như góc nhìn hiện đại về văn hóa truyền thống Nho – Đạo – Phật trong tiểu thuyết võ hiệp của Kim Dung, từ đó mong muốn góp thêm một điểm nhìn về giá trị tinh thần và văn hóa mà Kim Dung cũng như các sáng tác của ông mang lại.

2. Phương pháp nghiên cứu, nguồn tư liệu

Đối tượng nghiên cứu chính của bài báo là quá trình tiếp nhận và phản tư tư tưởng văn hóa truyền thống Trung Hoa trong tiểu thuyết võ hiệp của Kim Dung, vì vậy, chúng tôi sử dụng nguồn ngữ liệu chính là tiểu thuyết võ hiệp Kim Dung, trong đó tập trung vào “*Phi Tuyết Liên Thiên Xạ Bạch Lộc - Tiểu Thư Thần Hiệp Ý Bích Uyển*” – 14 cuốn tiểu thuyết của ông. Để giải

quyết vấn đề, chúng tôi chủ yếu sử dụng phương pháp phân tích tổng hợp và phương pháp nghiên cứu liên ngành. Phương pháp phân tích tổng hợp giúp làm sáng tỏ đặc điểm Nho giáo – Đạo giáo – Phật giáo trong sáng tác của Kim Dung qua các thời kì, chỉ rõ quan điểm mới mẻ, hiện đại của Kim Dung về tư tưởng văn hóa truyền thống Trung Hoa. Phương pháp nghiên cứu liên ngành hỗ trợ khai thác các vấn đề nội dung tư tưởng của tác phẩm từ góc độ lịch sử, xã hội, tâm lí, v.v. từ đó chỉ ra sự sâu sắc, tinh tế cũng như tài năng nghệ thuật của Kim Dung trong việc tạo dựng thế giới võ hiệp vừa hấp dẫn vừa đậm tính triết học.

3. Kết quả nghiên cứu và bàn luận

3.1. Quá trình tiếp nhận Văn hóa truyền thống Trung Hoa trong tiểu thuyết võ hiệp của Kim Dung

Kim Dung là một trí thức có tình cảm sâu đậm và chịu ảnh hưởng sâu sắc từ văn hóa truyền thống Trung Hoa. Ông từng tự hào trích dẫn lời của nhà sử học người Anh Arnold J. Toynbee rằng: “*Nền văn minh Trung Quốc có lịch sử lâu đời và liên tục, là duy nhất trên thế giới*” [16]. Tiểu thuyết võ hiệp của Kim Dung vì vậy đã phát huy và thể hiện rõ những đặc trưng của các trường phái Nho, Đạo, Phật một cách hợp lí, hài hòa. Hay nói một cách khác, văn hóa truyền thống Trung Quốc tồn tại dưới dạng tổng hòa trong tiểu thuyết võ hiệp Kim Dung.

3.1.1. Tư tưởng Nho giáo trong tiểu thuyết võ hiệp Kim Dung

Lý học – Nho gia được coi là nền tảng cốt lõi trong các sáng tác thời kì đầu của Kim Dung. Với khao khát dùng ngòi bút để tạo dựng sự nghiệp, Kim Dung đã nhân cách hóa tinh thần Nho gia trong các tiểu thuyết của mình với hình tượng người anh hùng nho hiệp vì dân vì nước, khí tiết trượng nghĩa, nhân ái, có tính thần nhập thể tích cực và mãnh liệt. Các nhân vật chính trong tiểu thuyết võ hiệp Kim Dung thời kì này đều là những hiệp sĩ nho nhã giữ lễ, chú trọng tu dưỡng đạo đức cá nhân, mang hoài bão lớn, lấy sự hưng thịnh của thiên hạ làm trách nhiệm của mình. Trong *Thư kiếm ân cừ lục* – tiểu thuyết đầu tay của Kim Dung, tổng đà chủ Hồng Hoa hội Trần Gia Lạc là hiện thân của trí thức truyền thống Trung Quốc với tinh thần “*quân tử bi đức vu ngọc yên, ôn nhuận nhi trạch, nhân dã*” (Đức của bậc quân tử cao quý như ngọc, ôn hòa mà sáng suốt, được so sánh với chữ Nhân). Phong thái nho sĩ của Trần Gia Lạc là sự ôn nhu, nhã nhặn, có hoài bão làm nên đại sự và có tư tưởng cứu dân cứu nước. Tuy nhiên, nhân vật này không được Kim Dung xây dựng thành hình tượng thánh nhân truyền thống của Nho gia mà còn là người phạm sinh động. Những nhược điểm của Trần Gia Lạc khiến nhân vật trở nên thân thiết và đáng tin hơn trong mắt người đọc. Trong sự nghiệp phản Thanh, Trần Gia Lạc vì tính cách do dự, không quyết đoán mà không thể làm nên đại sự. Trong cuộc đấu tranh với Càn Long, Trần Gia Lạc rơi vào thế yếu, cuối cùng trở về Hồi Cương quy ẩn. Tuy nhiên, ở nhân vật vẫn nổi bật lên những đức tính đẹp của văn hóa nho gia như: chân thành, tín nghĩa, nhân từ, ôn nhu, đôn hậu. So với sự ích kỉ, tham lam, xảo trá, độc ác của Càn Long, người đọc lại yêu mến vị quân tử được văn hóa Nho gia bồi đắp này hơn. Trong tình yêu, cách ứng xử của Trần Gia Lạc đôi phần khiến cho độc giả nữ phản cảm, tuy nhiên đó lại là những tâm lí, tình cảm rất chân thực, khi nhân vật cảm thấy khó xử, thiếu tự tin trước một Hoắc Thanh Đồng đầy trí tuệ và cao cường, còn đối với Hương Hương công chúa, lại một lòng từ bỏ tình cảm cá nhân, lựa chọn đại sự quốc gia, dẫn đến cái chết của Hương Hương công chúa. Sự lựa chọn của Trần Gia Lạc ở đây chính là biểu hiện của tinh thần “*Đại Vũ tam qua gia môn nhi bất nhập*” (Đại Vũ lo trị thủy, ba lần đi qua nhà mình mà không vào) của Nho gia.

Nhân cách lí tưởng của tinh thần Nho gia được thể hiện tập trung nhất trong tác phẩm trung kì *Xạ điêu anh hùng truyện* của Kim Dung với việc xây dựng hình tượng nhân vật chính Quách Tĩnh theo quan điểm về con người “*cương nghị, mộc nột, cận nhân*” (cương nghị, chất phác, nói năng chậm chạp, thì gần với nhân) của Khổng Tử. Quách Tĩnh được xây dựng thành một hình tượng đại trượng phu cương trực, như Mạnh Tử nói “*phú quý bất năng dâm, bần tiện bất năng di, uy vũ bất năng khuất, thử chi vị đại trượng phu*” (Giàu sang không mê hoặc được, nghèo khó

không rời đôi được, sức mạnh không khuất phục được, như thế gọi là bậc đại trượng phu). Quách Tĩnh không vì Thành Cát Tư Hãn hứa hẹn gả con gái và vinh hoa phú quý mà phản bội tổ quốc, không vì địa vị thấp kém mà thay đổi chí hướng báo quốc cứu dân, không vì sự đe dọa của Âu Dương Phong mà khuất phục. Chàng có tấm lòng từ bi rộng lớn, vì nước vì dân, chết cũng không hối tiếc. Sự khắc kỉ phục lễ, ra tay giúp đỡ người khác của chàng là vì “*nghĩa*”; sự hi sinh cứu người, trung hậu khoan dung của chàng là vì “*nhân*”; sự tích cực chạy đôn chạy đáo, kiên trì bảo vệ Tương Dương là vì “*trung*”. Tinh thần “*tri kì bất khả nhi vi chi*” (biết không được mà vẫn làm) này thậm chí có thể coi là biểu tượng của văn hóa Nho gia. Trong *Thần điêu hiệp lữ*, Quách Tĩnh lại giảng giải cho Dương Quá về “*hiệp chi đại giả, vì quốc vì dân*”, dùng hành động và đạo đức để cảm hóa Dương Quá. Sau khi quân Mông Cổ tiến về phía nam, Quách Tĩnh biết rõ không thể thành công nhưng vẫn cố gắng hết sức, chết cũng không hối tiếc, giữ vững Tương Dương hơn mười năm. Mặc dù những điều này đều là hư cấu của Kim Dung, nhưng lí tưởng lớn lao và hành động tích cực của Quách Tĩnh giống như giáo khoa thư về nhân cách nhà nho với sự cương nghị, dũng cảm, kiên trung, nhân nghĩa.

3.1.2. Tư tưởng Đạo giáo trong tiểu thuyết võ hiệp Kim Dung

Trong các tác phẩm trung và hậu kỳ của Kim Dung, ánh sáng tư tưởng Đạo gia tỏa rạng, góp phần tạo nên sự phong phú của hình tượng hiệp khách. Tư tưởng Đạo gia đề cao sự thanh thân, không bị ràng buộc bởi lễ nghi, vượt lên mọi danh lợi, xem nhẹ giàu sang và đánh giá của xã hội. Trong đó, Dương Quá trong *Thần điêu đại hiệp* và Lệnh Hồ Xung trong *Tiểu ngạo giang hồ* là những hình tượng điển hình của Đạo hiệp. Trong mối quan hệ tương quan với Nho giáo, nếu hiệp khách Nho gia thiên về “*nhân*” thì đạo hiệp thiên về “*trí*”; hiệp khách Nho gia mang tính “*dương*” thì đạo hiệp ngược lại, mang tính “*âm*”. So với Quách Tĩnh, đại diện của hiệp khách Nho gia, ngây ngô, đôn hậu, Dương Quá lại tỏ ra khác biệt rõ rệt với thông minh tài trí, tính cách bướng bỉnh, cá tính mạnh mẽ. Khi Hoàng Dung dạy Dương Quá đọc *Kinh Thi*, *Luận Ngữ*, Dương Quá luôn học thuộc rất nhanh và thường xuyên đặt câu hỏi, thể hiện thái độ hoài nghi đối với Nho giáo. Chàng thiên về những gì tự mình cảm nhận và nhìn thấy, theo tinh thần đạo pháp tự nhiên của Đạo gia. Tính tự nhiên của Dương Quá khiến anh khao khát cuộc sống tự do, phóng khoáng, coi thường lễ giáo xã hội, nhưng lại là người đầy tình cảm và trung thành. Việc kết hôn với sư phụ Tiểu Long Nữ chính là cách Dương Quá thách thức với những quy tắc của xã hội. Thực tế, nhân vật thể hiện sự coi thường thể tục nhưng không hành động một cách vô cớ, luôn giữ nguyên tắc không tổn hại người khác. Điều này hoàn toàn phù hợp với tinh thần “*Thánh nhân vô danh*” của Trang Tử.

Bên cạnh đó, tiểu thuyết *Tiểu ngạo giang hồ* có thể coi là sự thể hiện tập trung nhất của tư tưởng Đạo gia trong sáng tác của Kim Dung. Ngay cả tên của nhân vật chính Lệnh Hồ Xung và Nhậm Doanh Doanh đều có nguồn gốc từ *Đạo đức kinh* của Lão Tử: “*Đại doanh nhược xung, kì dụng bất cùng*” (Thực đầy mà ngõ như voi, dùng không bao giờ hết). “*Xung*” ở đây nghĩa là trống không, vô hình. Cảnh giới cao nhất của Đạo gia là “*vô trung sinh hữu*” (từ không sinh có), Đạo gia cho rằng sự đầy đủ thực sự là trạng thái vô hình, và “*vô vi nhi vô bất vi*” (không làm gì, nhưng không gì không làm). Lệnh Hồ Xung là thành viên đặc biệt của Ngũ Nhạc kiếm phái - một môn phái biểu tượng cho những danh vọng, lợi ích trong các phe phái trong xã hội, có thể hiểu rộng hơn là các lực lượng chính trị trong xã hội. Các kiếm phái Ngũ Nhạc và Nhật Nguyệt thần giáo tranh giành nhau danh hiệu “*đệ nhất thiên hạ*”, đại diện cho những kẻ tự cho mình là anh hùng. Tuy nhiên, kết quả cuối cùng của những kẻ này là thất bại và mất đi mạng sống. Chỉ có Lệnh Hồ Xung, người không quan tâm đến danh vọng hay quyền lực, cuối cùng lại đạt được nội công thâm sâu nhất *Dịch cân kinh* và kiếm pháp lợi hại nhất *Độc cô cửu kiếm*. Việc Lệnh Hồ Xung và Nhậm Doanh Doanh ẩn cư, cùng tấu khúc cầm tiêu *Tiểu ngạo giang hồ* cũng là biểu hiện của tư tưởng ẩn sĩ thời Ngụy Tấn, đi theo đúng quan điểm không quan tâm danh lợi, sống thanh thân của Đạo gia.

Đối với hiệp khách theo Đạo gia, nhân tính thuộc về tự nhiên, theo đạo tự nhiên mới thực sự đạt được tự do cá nhân và tự chủ nhân cách. Từ điểm này có thể thấy, tiểu thuyết võ hiệp của Kim Dung đã vượt qua được tiêu thuyết võ hiệp cũ. Tiêu thuyết võ hiệp cũ đi theo một mô-típ: hành hiệp – báo quốc – phong âm. Tiêu thuyết hiệp nghĩa thời Thanh, nhân vật chính đều là trung nghĩa quan hiệp, trên thực tế lại trở thành gia nô của quan trường, không có nhân cách độc lập. Tuy nhiên, tiểu thuyết Kim Dung dù vẫn lấy bối cảnh của các triều đại phong kiến, nhưng tư tưởng lại khác biệt với tiểu thuyết võ hiệp cũ. Nhà văn đã hoàn toàn từ bỏ quan niệm cũ, thể hiện tinh thần giải phóng cá nhân một cách rõ nét. Điều này thể hiện qua hàng loạt nhân vật như Hồng Thất Công – Cửu Chỉ Thần Cái (*Xạ Điều tam khúc bộ*) với tính cách hào sảng, chân thật; Hoàng Dược Sư – Đông Tà (*Xạ Điều tam khúc bộ*) với tính cách phóng khoáng, bất chấp; Chu Bá Thông – Lão Ngoan Đồng (*Xạ Điều tam khúc bộ*) không màng danh lợi, ngay thơ chân thật; Dịch Vân (*Liên thành quyết*), Trương Vô Kỵ (*Ỗ thiên đồ long kí*) tránh xa ô uế, ẩn dật đều là những cái cây độc lập, không phải là dây leo dựa dẫm, v.v. Điểm chung của họ là từ bỏ những quan niệm cũ về quyền lực, của cải, theo đuổi cuộc sống tự do tự tại, hòa hợp với tự nhiên. Ngay cả Đoàn Dự, Đoàn Trí Hưng (*Thiên long bát bộ*) sau khi kế vị cuối cùng cũng chọn con đường xuất gia. Đây chính là sự kế thừa những nét tích cực, hòa hợp của tinh thần Đạo gia trong sáng tác của Kim Dung.

3.1.3. Tư tưởng Phật giáo trong tiểu thuyết Kim Dung

Kim Dung là nhà văn có sự hiểu biết sâu sắc về Phật giáo, cả về lí thuyết lẫn những trải nghiệm cá nhân. Nỗi đau khi mất đi con trai lớn đã đưa Kim Dung vào con đường suy ngẫm sâu sắc về cuộc sống. Ông tìm kiếm lời giải đáp từ nhiều tôn giáo và văn hóa, nhưng cuối cùng tìm thấy sự giải thoát trong Phật giáo. Chính sự suy ngẫm và thấu hiểu về ý nghĩa cuộc sống đã giúp ông tạo nên những tác phẩm sâu sắc với tư tưởng Phật giáo trong giai đoạn sau, tiêu biểu là tiểu thuyết *Thiên long bát bộ*. Tác phẩm đã phát huy triệt để tư tưởng Phật giáo khi hầu như cuộc đời của tất cả các nhân vật đều thấm đẫm tinh thần “đại bi” của Phật giáo và ý thức “đại miễn” của tác giả. Bi kịch của Kiều Phong – nhân vật chính trong truyện, chính là một bi kịch cảm động đất trời khi thân là bang chủ Cái Bang, lấy việc chống lại Đại Liêu, tiêu diệt Khiết Đan làm sứ mệnh của mình, nhưng Kiều Phong lại phát hiện ra bản thân là người Khiết Đan. Hình dung lại những việc đã làm trước đây, đối diện với những huynh đệ vốn sống chết có nhau nay lại trở thành kẻ thù không đội trời chung là bi kịch lớn của cuộc đời nhân vật. Kiều Phong trở thành nhân vật không chốn dung thân, không được chấp nhận ở Đại Liêu cũng không được chấp nhận ở Trung Nguyên. Trong tình yêu, Kiều Phong lại lỡ tay giết A Châu – người con gái chàng yêu, vì nhầm là kẻ thù. Cả đời nhân vật không ngừng vướng vào những ân oán, cuối cùng, vì không muốn phản bội đất nước Khiết Đan của cha mẹ, cũng không muốn bất nghĩa với Đại Tống mà tự sát. Hay như Đoàn Chính Thuần, cả đời phong lưu, nhưng cuối cùng vợ và các tình nhân của ông lần lượt bị giết, bản thân nhân vật cũng chết vì tình. Thử vị ở chỗ, Đoàn Chính Thuần đến lúc từ biệt cõi đời vẫn không biết Đoàn Dự không phải con trai mình. Cách Kim Dung viết như vậy một mặt là để tạo sự biến hóa trong tình tiết, mặt khác cũng là biểu hiện của nhân quả báo ứng trong Phật giáo, mang đậm màu sắc giáo hóa.

Một nhân vật quan trọng khác trong *Thiên long bát bộ*, thể hiện rõ nét dấu ấn của Phật giáo là Hư Trúc. Hành trình tâm linh của Hư Trúc trong tiểu thuyết là chân thật nhất, gần gũi với bản chất con người nhất trong ba nhân vật chính. Anh từ một tiểu hòa thượng bình thường của Thiếu Lâm hữu duyên mà trở thành tông chủ của phái Tiêu Dao, chủ nhân của Linh Kiêu Cung. Hư Trúc một lòng muốn trở thành một vị hòa thượng tốt, nhưng lại luôn bị số phận trêu đùa. Từ phá tửu giới, sang sát giới, cuối cùng phá cả sắc giới. Gần như tất cả giới luật lớn của Phật giáo nhân vật đều phạm phải, nhưng người đọc vẫn thấy đây là một vị hòa thượng tốt, bởi vì Hư Trúc mang trong mình tấm lòng từ bi, yêu thương chúng sinh. Sau khi trải qua một loạt những việc khác người, anh đã hiểu ra và nhìn thấu thế gian, cuối cùng thật sự tìm thấy bản thân, không còn ràng buộc vào danh phận hòa thượng Thiếu Lâm, không còn dằn vặt về việc vi phạm giới luật. Đối với Hư Trúc, bất kể xuất gia hay hoàn tục, bất kể anh là tiểu hòa thượng ngay thơ hay tôn chủ

Linh Kiều Cung, chỉ cần trong tâm có Phật, có tấm lòng từ bi đối với chúng sinh, thì đó mới là một đệ tử Phật giáo theo đúng nghĩa. Dù đã phá vỡ các quy tắc và giới hạn của Phật giáo, nhưng nếu suy nghĩ thấu đáo, anh đã thoát khỏi ràng buộc của thế giới tình thần mà thực hiện giá trị cuộc sống của mình.

Trong truyện còn có hai nhân vật tuy xuất hiện rất ít, nhưng không thể không nhắc đến, đó là Tiêu Viễn Sơn và Mộ Dung Bác. Cả hai đều có dã tâm lớn, một người muốn báo thù, một người muốn phục quốc, và họ sẵn sàng hy sinh tính mạng của người khác để đạt mục đích. Cả hai đều từng lên vào Tầng Kinh Các của Thiếu Lâm Tự để trộm kinh thư. Tuy nhiên, họ không biết rằng mọi hành động của họ đều đã bị Vô Danh Thần Tăng trong Tầng kinh các nhìn thấu. Cuối cùng, dưới sự giúp đỡ và khai thị của Vô Danh Thần Tăng, cả hai đã tin vào Phật pháp và xuất gia. Có thể thấy, ngôi chùa trong tiểu thuyết của Kim Dung không chỉ là nơi các hòa thượng tụng kinh, thiền định, Phật giáo cũng không chỉ là một tôn giáo để cầu nguyện và dâng hương mà còn là yếu tố tăng thêm màu sắc văn hóa, là nơi chứa đựng sự thấu hiểu của nhà văn về giang hồ, sự vượt qua ân oán và sự giác ngộ về sinh tử.

Không chỉ dừng lại ở đó, tư tưởng văn hóa truyền thống trong tiểu thuyết võ hiệp của Kim Dung còn là sự kết hợp hài hòa giữa Nho – Đạo – Phật. Điều này có thể thấy rõ trong tác phẩm cuối cùng của Kim Dung – tiểu thuyết *Lộc đỉnh ký*. Nhân vật chính trong tác phẩm, Vi Tiểu Bảo, là một tên lưu manh đường phố, một kẻ vô lại, hoàn toàn không có chính nghĩa Nho giáo, nhưng trong những thời điểm then chốt, hẳn lại thể hiện lòng “*nghĩa*” đối với huynh đệ trong Thiên Địa Hội và lòng “*trung*” với Khang Hy. Vi Tiểu Bảo xuất thân từ kĩ viện, hành vi không đứng đắn, nói lời thô tục, hoàn toàn không có chút phong thái của Đạo gia, nhưng xét về quan điểm sinh mệnh, những hành vi xấu xa của hắn lại tượng trưng cho sự tự do và độc lập của tinh thần cá nhân, dường như còn thể hiện được tư tưởng “*tuyệt thánh khí trí*” đầy sâu sắc của Đạo giáo. Vi Tiểu Bảo tham tiền ham sắc, hoàn toàn không có Phật tính, nhưng lại dùng sự khôn ngoan và láu cá để luôn lách giữa triều đình và Thiên Địa Hội, điều hòa giữa nhà Thanh và Nga, từ đó tránh được nhiều chiến loạn và cứu sống vô số người. Đây là điều mà dù có niệm bao nhiêu kinh Phật cũng không thể đạt tới cảnh giới “*phổ độ chúng sinh*” mà Phật gia gọi là “*nhập thế Phật*”. Trong quá trình xây dựng tính cách Vi Tiểu Bảo, Kim Dung đã châm biếm nhưng không mỉa mai, phê phán nhưng không kết tội, tạo nên một hình tượng Vi Tiểu Bảo vừa giống Nho mà không phải Nho, vừa giống Đạo mà không phải Đạo, vừa giống Phật lại không phải Phật. Một kẻ lưu manh không hề có chút nền tảng văn hóa truyền thống nào, nhưng lại đi đến cực điểm trên mọi con đường văn hóa. Trong khi đó, những anh hùng như Trần Cận Nam của Thiên Địa Hội, Hồng Giáo chủ của Thần Nông Giáo, Vương Ngộ Tam Quế của Vân Nam đều thất bại. Cách sắp xếp tình tiết này của Kim Dung dường như từ bỏ Nho, Đạo, Phật, nhưng thực chất lại là sự phản tư, phê phán văn hóa phản truyền thống. Kim Dung đã sử dụng phương pháp đảo ngược để tạo nên một cách nhìn nhận độc đáo về nền tảng văn hóa Nho, Đạo, Phật. Bên ngoài mọi thứ tưởng chừng như không có Nho, không có Đạo, không có Phật, nhưng thực ra ba tư tưởng này đã hòa quyện, gắn bó chặt chẽ với nhau và thấm nhuần vào các sự kiện. Có thể nói, Kim Dung đã đạt đến trình độ cao trong việc nghiên cứu tư tưởng Phật gia và sử dụng kết hợp Nho, Đạo, Phật, khiến tất cả đều trở nên nhuần nhuyễn, không hề gượng ép.

Như vậy, sự thay đổi trong tư tưởng sáng tác của Kim Dung từ *Thư kiếm ân cừ lục* đến *Lộc đỉnh ký* không chỉ vì những biến chuyển trong cuộc sống cá nhân ông, mà còn bởi quá trình ông tiếp thu văn hóa truyền thống Trung Quốc, đi từ Nho giáo nhập thế, Đạo giáo xuất thế, đến Phật giáo ngộ thế. Chính sự kết hợp giữa tư tưởng Nho, Đạo, Phật truyền thống của Trung Quốc đã tạo nên một thế giới giang hồ rực rỡ dưới ngòi bút của Kim Dung.

3.2. Góc nhìn phản tư về văn hóa truyền thống Trung Hoa trong tiểu thuyết võ hiệp của Kim Dung

Là một trí thức yêu văn hóa truyền thống Trung Quốc, tuy nhiên, với tư cách một trí thức hiện đại, Kim Dung luôn nhìn nhận các vấn đề tư tưởng truyền thống của Trung Hoa một cách tỉnh táo. Ông không đơn thuần thể hiện những thế mạnh của Nho – Đạo – Phật trong sáng tác của

minh, mà đồng thời thể hiện tinh thần phản tư – phân tích, đánh giá và chỉ rõ những hạn chế còn tồn tại một cách công tâm.

3.2.1. *Phê phán sự triệt tiêu bản ngã, tính đạo đức giả*

Là một nhà văn khao khát tự do, có ý thức dân chủ và hiện đại, Kim Dung đã sớm nhìn thấu sự cứng nhắc và hạn chế này của văn hóa truyền thống Trung Hoa và triển khai nó trong các tác phẩm võ hiệp của mình. Vì vậy, các nhân vật như Lệnh Hồ Xung, Dương Quá, Kim Xà Lang Quân, v.v. thường mang những cá tính riêng, xem nhẹ lễ giáo và coi thường quyền lực. Họ không chỉ phản kháng lại những ràng buộc vô hình của lễ giáo mà còn chống lại sự thối nát của quan phủ. Họ sống tự do với đúng bản tính của mình và hành động theo cách riêng, vượt lên sự cứng nhắc của tư tưởng truyền thống. Trong đó, Lệnh Hồ Xung là nhân vật đáng chú ý nhất. Điểm đáng yêu nhất trong tính cách của Lệnh Hồ Xung là sự chân thật. Nhân vật luôn đối diện với cuộc đời bằng những tình cảm chân thành, không bao giờ bị chi phối bởi sự phân biệt chính tà, thiện ác hay những quan niệm môn phái và những quy tắc cổ hủ trong truyền thống. Tội lớn nhất của Lệnh Hồ Xung là giao thiệp với những người thuộc ma giáo, thậm chí cả kẻ trộm cướp. Nhưng trong lòng Lệnh Hồ Xung, sự phân biệt giữa “chính” và “tà” lại rất rõ ràng. “Chính” trong mắt chàng là những người có phẩm chất cao quý, chân thành, hành hiệp trượng nghĩa, còn những kẻ mang danh chính phái nhưng hành động giả dối, gian xảo, đầy tham vọng thì đáng bị khinh thường, xa lánh. Chàng có thể kết giao với Điền Bá Quang, nhưng không thể chịu nổi Tứ Tú Thanh Thành; kính trọng Lục Trúc Ông, nhưng lại không thêm đêm xia đến gia đình Vương Kim Dao. Hình tượng Lệnh Hồ Xung là đại diện điển hình của sự phản kháng đối với những xiềng xích tư tưởng truyền thống, là thách thức mạnh mẽ đối với giá trị đạo đức giả trọng hư danh mà coi nhẹ bản chất dưới ảnh hưởng của văn hóa truyền thống.

Thực tế, trong số các nhân vật trong tiểu thuyết võ hiệp của Kim Dung, những người đáng lên án nhất thường không phải là những kẻ tà giáo mà là những kẻ danh môn chính phái. Trong đó, nhân vật Nhạc Bất Quần nham hiểm và Tịch Tà sư thái tàn nhẫn để lại ấn tượng sâu sắc, gây chấn động lớn cho độc giả. Nhìn vào biểu hiện của Nhạc Bất Quần, ta thấy một đại diện điển hình của những chuẩn mực đạo đức và lễ nghi truyền thống. Ông ta không chỉ chăm chỉ luyện võ mà còn đọc nhiều sách thánh hiền của Khổng Mạnh, tu dưỡng đạo lý thánh nhân. Nhưng vì quyền lực, ông ta trở nên bi ổi đến cực điểm, còn tệ hơn cả những kẻ phản diện như Tả Lãnh Thiền và Dư Thương Hải. Tịch Tà lại khác, nhân vật không giả dối, mà cứng rắn và kiên quyết đấu tranh với ma giáo để bảo vệ danh tiếng của chính phái giang hồ, tuy nhiên lại quá chú trọng đến sự phân biệt bề ngoài giữa chính - tà đến mức mất đi nhân tính và tình người. Suốt đời nhân vật theo đuổi hư danh “*phát dương quang đại phái Nga Mi*”, thậm chí không ngần ngại để đệ tử cưng của mình dùng sắc đẹp để quyến rũ thủ lĩnh ma giáo nhằm đạt được đại nghiệp, điều này hoàn toàn không phù hợp với hình tượng và đạo đức của một chương môn danh môn chính phái. Trong quan niệm của tiểu thuyết cổ điển, Trời, đất, vua, cha, thầy có sự tôn nghiêm tối cao, nhưng Kim Dung dứt khoát vạch trần bộ mặt giả dối của những kẻ tự xưng là thầy, hiệp khách, danh nhân. Ngược lại, không ít những nhân vật thuộc môn phái tà giáo nhưng lại mang trong mình tư tưởng chính nghĩa. Điền Bá Quang trong *Tiểu ngạo giang hồ*, dù là tội phạm không biết hối cải, nhưng so với những kẻ tiểu nhân bi ổi tự xưng là quân tử, những kẻ này lại có nét đáng yêu của sự chân thật. Như Tạ Tồn, Dương Tiêu, Vi Nhất Tiểu trong *Ỗ thiên đồ long ký*, hay Hương Vân Thiên, Nhậm Doanh Doanh trong *Tiểu ngạo giang hồ*, những giáo đồ bị võ lâm chính đạo gọi là ma giáo lại có nhân cách vượt trội hơn nhiều so với Nhạc Bất Quần và Tịch Tà sư thái. Điều này cho thấy tác giả đã vượt qua giới hạn của giáo lý đạo đức truyền thống trong việc phân biệt thiện và ác, đồng thời qua góc nhìn nhân học, vạch trần những nét giả tạo còn tồn tại trong giáo lý đạo đức truyền thống.

3.2.2. *Phê phán tư tưởng “quan bản vị”*

Những nhân vật như Nhạc Bất Quần hay Diệt Tuyệt vốn dĩ nên là tấm gương đạo đức, nhưng tại sao họ lại làm những việc trái với đạo lý như vậy? Điều này buộc chúng ta phải nhắc đến một nhược điểm khác của văn hóa truyền thống Trung Quốc – tư tưởng “*quan bản vị*” (đề cao vị trí quan lại, quyền lực) đã làm biến dạng nhân tính.

Văn hóa truyền thống Trung Quốc luôn nhấn mạnh vị thế và quyền lực của hoàng đế, duy trì sự thống trị chính thống của chế độ phong kiến thông qua hệ thống đẳng cấp tông pháp chặt chẽ, tạo thành tư tưởng “*dĩ quan vi sư*” (lấy quan làm thầy) và tư tưởng “*quan bản vị*”. Trong tiểu thuyết võ hiệp của Kim Dung, sự coi thường và khinh bạc công danh lợi lộc được thể hiện rất thâm sâu. Nhiều anh hùng trong tiểu thuyết của ông sẵn sàng hi sinh mạng sống vì quốc gia, vì dân chúng nhưng tuyệt đối không làm tay sai cho chính quyền; hoặc họ sống theo bản tính của mình, tự do thể hiện ánh sáng nhân tính. *Tiểu ngạo giang hồ* là tác phẩm điển hình về sự phủ nhận quyền lực của Kim Dung. Tác phẩm này thể hiện cái nhìn sâu sắc về xã hội đầy lợi ích. Nhân vật Lệnh Hồ Xung đã từng nghĩ dù Nhậm Ngã Hành hay Đông Phương Bất Bại, nếu ai sở hữu vị trí giáo chủ của Nhật Nguyệt Thần Giáo thì tất yếu cũng sẽ bị tha hóa và chuyên quyền. Hay những nhân vật như Đông Phương Bất Bại, Nhạc Bất Quần và Lâm Bình Chi cũng vì quyền lực mà tự cung để luyện Quỷ hoa bảo điển/ Tịch tà kiếm phổ. Điều này phản ánh sự phá hủy nhân tính do ham muốn công danh quyền lợi gây ra. Trong *Thiên long bát bộ* [17], Mộ Dung Phục muốn khôi phục vương triều Đại Yên của mình, bất chấp tình bạn với Bảo Bất Động và tình yêu của Vương Ngữ Yên. Giấc mơ khôi phục đế chế Đại Yên đã làm biến dạng nhân cách của Mộ Dung Phục, khiến nhân vật sẵn sàng vứt bỏ mọi thứ để đạt được mục đích. Kết quả cuối cùng là Mộ Dung Phục phát điên. Đây là cách để Kim Dung đã châm biếm, thể hiện quan điểm của mình trước quyền lực và quan niệm quan vị bản trong văn hóa truyền thống.

3.2.3. Phê phán tư tưởng dân tộc hạn hẹp

Là một nhà văn thiên tài kết hợp giữa khí chất văn hóa truyền thống và tư tưởng hiện đại, Kim Dung đã nhạy cảm nhận ra tính hạn hẹp và mặt trái của chủ nghĩa dân tộc truyền thống, đồng thời nhận ra sự lạc hậu của tư tưởng Hán tộc. Trong tiểu thuyết *Bích huyết kiếm* [18], ông đã mô tả sâu sắc sự chia rẽ nội bộ trong nhóm người Hán, cụ thể là giữa nhóm Lý Tự Thành và triều đình Sùng Trinh, cùng với tính cách kiêu ngạo, hẹp hòi đáng khinh của những kẻ cai trị, đồng thời thể hiện sức mạnh tổng hợp của các nhóm dân tộc khác. Từ đó, Kim Dung chính thức bắt đầu phê phán thực tại lịch sử, và ý thức chủng tộc không còn chỉ phổ biến quan niệm đúng sai trong tiểu thuyết của ông nữa. Ý tưởng bình đẳng giữa các dân tộc, hòa hợp trở nên ngày càng rõ ràng hơn. Trong *Thiên long bát bộ* [17], chiến tranh giữa Tống và Liêu đã kéo dài hàng trăm năm, biên giới luôn căng thẳng, người Tống và người Liêu gặp nhau là chém giết, cả hai quân đội đều ra sức tàn sát cướp bóc tài sản, gia súc của đối phương. Kiều Phong sinh ra ở Đại Liêu, lớn lên ở Đại Tống, sự thù hận giữa hai nước và tư tưởng dân tộc hạn hẹp đã tạo nên bi kịch cuộc đời của nhân vật. Chiến tranh và thù hận giữa các dân tộc thường bắt nguồn từ sự ngăn cách giữa các nền văn minh và lối sống khác nhau. Những định kiến văn hóa mờ hồ càng làm gia tăng mâu thuẫn giữa các dân tộc, và thường được sử dụng như lí do biện minh cho những cuộc chiến tranh xâm lược phi nghĩa. Kim Dung đã thể hiện nỗi đau lớn nhất về chiến tranh giữa các dân tộc qua cái chết của những người anh hùng vĩ đại như Quách Tĩnh, Hoàng Dung, Tiêu Phong, và công chúa Hương Hương Khắc Tư Lợi, v.v.

Kim Dung là một tiểu thuyết gia võ hiệp có ý thức theo đuổi chiều sâu tư tưởng. Từ tác phẩm mở đầu *Thư kiếm ân cừ lục* cho đến tác phẩm kết thúc *Lộc đỉnh ký*, ông đều xây dựng câu chuyện trên bối cảnh lịch sử xã hội rộng lớn, như cuộc tranh đấu giữa các thế lực thời Liêu, Tống, Hạ, Kim, hay cảnh loạn lạc vào cuối Nguyên đầu Minh, hoặc những mâu thuẫn khó phân định giữa dân tộc Mãn Hán. Ông luôn đứng trên tầm cao của lịch sử và xã hội để phân tích những mâu thuẫn trong đời sống và nhân tính, mô tả cách văn hóa truyền thống đã định hình nhân tính người Trung Quốc cũng như ảnh hưởng của nó lên lịch sử và xã hội. Điều này khiến cho các tác phẩm võ hiệp của ông trở nên hùng vĩ, sâu lắng, giúp tiểu thuyết võ hiệp vốn thuộc về thể loại

cận văn học được nâng tầm thành văn học chính thống. Sự phản tư của Kim Dung về những hạn chế của văn hóa truyền thống có giá trị nhất định trong việc phân tích tinh hoa văn hóa này. Ông đã góp phần tích cực vào việc kế thừa và phát huy những giá trị ưu tú của văn hóa Trung Quốc đối với người hiện đại.

4. Kết luận

Kim Dung, ngôi sao sáng chói trong giới tiểu thuyết võ hiệp, đồng thời cũng là một nhân vật quan trọng trong văn học đương đại Trung Quốc. Thành tựu của Kim Dung không chỉ đến từ giá trị văn học của tiểu thuyết, mà còn từ giá trị văn hóa và ý nghĩa lịch sử trong việc truyền bá văn hóa. Với kiến thức sâu rộng về văn hóa truyền thống Trung Quốc và nền tảng nhân văn vững chắc, ông đã dung hợp tinh thần văn hóa truyền thống Trung Quốc vào tiểu thuyết võ hiệp, gánh vác trách nhiệm truyền bá văn hóa qua hình thức tiểu thuyết. Nội hàm tinh thần và giá trị văn hóa truyền thống cũng chính là lí do khiến tiểu thuyết của Kim Dung có lượng độc giả lớn như vậy. Bởi lẽ từ thời cận đại trở đi, văn hóa truyền thống suy thoái, đời sống tinh thần của người Trung Quốc trở nên thiếu thốn, con người cần phải có một phương tiện văn hóa sống động để tìm kiếm sự nương náu của tinh thần. Tiểu thuyết của Kim Dung không chỉ làm sống lại văn hóa truyền thống mà còn giúp người đọc cảm nhận được sự kế thừa của gien văn hóa với những nỗi buồn vui, cách ứng xử và hoạt động nội tâm của nhân vật trong tác phẩm.

TÀI LIỆU THAM KHẢO / REFERENCES

- [1] V.T. Tran, "From the martial arts novel of Jin Yong discusses the characteristics of popular literature," *Journal of Literary and Arts*, vol. 394, pp. 52-58, 2017.
- [2] R. A. Wen, *Enjoying Jin Yong's Wuxia Novels*. Literature Publishing House, Hanoi, 2002.
- [3] V. T. Nguyen and T. C. Pham, *Jin Yong's novel through international conferences 1998 & 2003*. Writers Association Publishing House, Hanoi, 2004.
- [4] T. T. Nguyen, "The translation and transmission of Chinese Kung Fu novels in Vietnam," *Chinese culture*, vol. 01, pp. 151-162, 2016.
- [5] T. B. L. Nguyen, "The adaptation of Kim Dung's novel into several art forms in Vietnam," *Scientific Journal of Saigon University*, vol. 25, pp. 77-83, 2017.
- [6] T. M. Nguyen, "Five typical artistic features of Kim Dung's fictions," *Journal of military foreign language studies*, vol. 11, no. 1, pp. 62-67, 2018.
- [7] T. M. Nguyen, "A preliminary probe into Jin Yong's influence on Vietnamese Martial Arts fiction," *Journal of Neijiang Normal University*, no. 3, pp. 49-51, 2018.
- [8] T. C. A. Nguyen, "Unique Artistic language in Jin Yong's martial arts novels," *TNU Journal of Science and Technology*, vol. 228, no. 16, pp. 135-143, 2023.
- [9] T. M. C. Nguyen, "Wuxia novel – from Jin Yong to Gu Long," *HNUE journal of science, Social Sciences*, vol. 65, no. 02, pp. 3-9, 2020.
- [10] X. H. Li, "A Brief Discussion on Tea Culture in Jin Yong's Martial Arts Novels," *Fujian Tea*, vol. 09, pp. 279-280, 2021.
- [11] Y.Y. Liu, "A Study of Weiqi Culture in Jin Yong's Martial Arts Novels," *Collected Essays on Chinese Weiqi*, vol. 3, pp. 653-672, 2018.
- [12] B. W. Tai, "A Study on Martial Arts Culture and Ancient Philosophical Thought: Taking Jin Yong's Martial Arts Novels as an Example," *Chinese Martial Arts (Research)*, vol. 06, pp. 4-7, 2011.
- [13] Q. X. Chu, "A Discussion on the Narrative of Desire under the Spirit of Traditional Culture in Jin Yong's Martial Arts Novels," *Journal of Mudanjiang University*, vol. 06, pp. 80-82, 2016.
- [14] J.Y. Yan, *Essays on Jin Yong's Novels*. Peking University Press, Beijing, 1999.
- [15] J. Y. Han, "On the Artistic Function of Traditional Cultural Elements in Jin Yong's Martial Arts Novels," *Masterpieces Review*, vol. 17, pp. 164-165, 2017.
- [16] Y. Jin, "Jin Yong's View of Chinese History," *Ming Pao Monthly*, no. 12, pp. 3-4, 1994.
- [17] Y. Jin, *Tianlong Eighth Division*, Literary Press, Hanoi, 2004.
- [18] Y. Jin, *Sword Stained with Royal Blood*, Literary Press, Hanoi, 2004.